

היערכות לקראת הערכה חיצונית בשפת-אם לכיתות ד – תשפ"ב הנחיות והסברים להנהלת בית הספר

בשנת הלימודים הנוכחית, בתי הספר היסודיים ישתתפו בהערכה חיצונית של הישגים לימודיים בשפת-אם לכיתות ד בחודש דצמבר 2021. ההערכה בודקת ידע ומיומנויות בהתאם לתכניות הלימודים ולמסמך אבני דרך לשנת הלימודים תשפ"ב. ההחלטה להתמקד באוריינות שפה נובעת מחשיבותה המכרעת, בהיותה הבסיס לרכישת ידע ומיומנויות בתחומי דעת אחרים.

ההערכה החיצונית והנתונים העולים ממנה יספקו תמונה סטנדרטית על אודות רמת הידע והמיומנויות של תלמידי כיתה ד וכן על עמדותיהם כלפי הלמידה. מנהלי בתי הספר יקבלו במהלך שנה"ל תשפ"ב דוח המסכם את נתוני בית ספרם ויכלול מידע על תוצאות ההערכה תוך התייחסות לקבוצות תלמידים שונות בבית הספר ולנתוני השוואה ארציים רלוונטיים. נתונים אלו, בשילוב עם נתוני ההערכה הפנימית שייאספו בבית הספר במהלך השנה וכן עם נתוני ההקשר הבית-ספרי שיאספו גם הם באופן מקוון ממנהלי בתי הספר, ישמשו את בתי הספר בכדי להבין את נקודות החוזק שלהם ואת האתגרים העומדים בפניהם וישמשו את מטה משרד החינוך והמחוזות בתהליכי קבלת החלטות והקצאת משאבים מבוססי נתונים.

אנו מודים על שיתוף הפעולה ומקווים כי ההערכה החיצונית בשפת-אם לכיתה ד תשמש בעבור בית ספרך כלי הערכה מועיל המצטרף לכלי ההערכה הפנימיים.

להלן הנחיות והסברים להנהלת בית הספר:

א. **התחומים הנבדקים:** ההערכה בשפת-אם לכיתה ד מתמקדת בהערכת הבנת הנקרא והידע הלשוני של התלמידים. מיומנות הכתיבה של התלמידים תוערך בהערכה החיצונית באמצעות תשובותיהם לשאלות הפתוחות.

משימת כתיבה נוספת ומקיפה יותר תבצע במסגרת **משימת הערכה פנימית** בבית הספר. משימת הכתיבה הפנימית, שמהווה משימת המשך להערכה החיצונית, מבוססת על הטקסטים שהתלמידים יקראו בהערכה החיצונית. חוברות הטקסטים מההערכה החיצונית יעמדו לרשות בית הספר. משימת הכתיבה הפנימית תשלח למורים על ידי מדריכות השפה ומוצע להעביר אותה מספר ימים לאחר ההערכה החיצונית. לפרטים נוספים ראו המפרטים באתר ראמ"ה.

ב. **מועדי ההערכה החיצונית:**

מועד ההערכה החיצונית	תחום הדעת
15.12.2021 יום רביעי, י"א טבת תשפ"ב	הערכה חיצונית בשפת-אם ערבית לכיתה ד
15.12.2021 יום רביעי, י"א טבת תשפ"ב	הערכה חיצונית בשפת-אם עברית לכיתה ד בבתי ספר בפיקוח חרדי ובבתי ספר של חב"ד
21.12.2021 יום שלישי, י"ז בטבת תשפ"ב	הערכה חיצונית בשפת-אם עברית לכיתה ד בבתי ספר בפיקוח ממלכתי וממלכתי-דתי

ג. חובת ההשתתפות בהערכה החיצונית חלה על **כל** התלמידים ועל כל סוגי הכיתות. יוצאים מכלל זה התלמידים הלומדים בכיתות החינוך המיוחד ותלמידים עולים חדשים שנמצאים פחות משנה בארץ.

אין אפשרות לאשר פעילויות חוץ בית-ספריות ביום ההערכה החיצונית לתלמידים או לכיתות האמורים להשתתף בהערכה, ובכלל זה אין לאפשר טיולים וספורט, לימודים במסגרות שונות (לרבות בבתי ספר ובחוגים למחוננים), חוגים, ימי כיף, תחרויות ספורט, טקסים ואירועים, הצגות וביקור במוזיאונים, חידונים ותחרויות ידע שונות ותרגילי ביטחון ובטיחות. באחריות המנהל/ת לוודא כי כל התלמידים המשתתפים בכיתות המשתתפות בהערכה יהיו נוכחים בבית הספר ביום ההערכה וישתתפו בה.

ד. **ניהול ההערכה בכיתות:** התלמידים ישתתפו בהערכה בכיתות האם שלהם. ההערכה תנוהל על ידי משגיח חיצוני (אחד או שניים) מטעם ראמ"ה, שיביא עמו את החוברות לכיתה. בכיתה יהיה נוכח גם מורה אשר יסייע:

- ליצור אוירה נינוחה ורגועה בכיתה בעת ההערכה, לוודא קיומה של עבודה עצמאית ושקטה של התלמידים ולבקש מהתלמידים לשתף פעולה באופן מלא ומיטבי.
- למסור למשגיח את אלפון הכיתה לפני תחילת ההערכה ולהקפיד שהאלפון יכלול את שמותיהם המלאים של התלמידים (לא שמות חיבה וקיצורים), ואת מספרי תעודות הזהות שלהם בעלי 9 ספרות.
- להדביק מדבקות עם פרטי התלמידים על גבי מחברות השאלות (את המדבקות יביא עמו המשגיח).

ה. **משך ההערכה:** ההערכה תחל בשעה **10:00** (או מיד לאחר ההפסקה הנהוגה בבית הספר), ולא יאוחר מן השעה 10:30. על בית הספר לעדכן את המאבטח בשער כי המשגיחים צפויים להגיע סביב השעה 9:30. משך ההערכה **90 דקות**. ההערכה תוכננה כך שפרק זמן זה יאפשר לכל אחד מן התלמידים לסיים ללא לחץ זמן. תלמידים שבכל זאת יזדקקו לזמן נוסף, יוכלו לקבל תוספת זמן של עד 20 דקות.

ו. **שמירה על טוהר הבחינות:** הוראה מעמיקה ואיכותית של תחום הדעת היא דרך ההיערכות הנכונה להערכה החיצונית. לכן, יש להימנע מפגיעה בשגרת הלימודים לשם הכנה מיוחדת לקראת ההשתתפות בהערכה, ויש להימנע מהסטת משאבים למקצוע שפת-אם על חשבון מקצועות אחרים.

על התלמידים לעבוד בזמן ההערכה באופן עצמאי וללא כל שיתוף פעולה ביניהם. המורה הנוכח בכיתה **אינו** רשאי להסתובב בין התלמידים **ואינו** רשאי להשיב לשאלות תלמידים, להבהיר להם עניינים הנוגעים לתוכן השאלות, לבדוק או לתקן תשובות שניתנו על ידם, לבדוק אם השיבו על כל השאלות או לסייע להם בדרך כלשהי. **למנהל אחריות להעביר מסר למורים לשמור על טוהר הבחינות. מקרים שבהם תתגלה הפרה של טוהר הבחינות יטופלו בחומרה.**

כל חוברות **השאלות**, ריקות כמלאות, יישארו בידי המשגיחים **החיצוניים** (חוברות **הטקסטים** מההערכה החיצונית יעמדו, כאמור, לרשות בית הספר). אין לקחת עותק של חוברת שאלות ואין לצלמו או להעתיקו. ראמ"ה תפרסם את הנוסחים באתר האינטרנט לאחר מועדי ההערכה.

ז. **התאמות לתלמידים:** בהערכת שפת-אם **לא תפתחנה כיתות מותאמות**. הערכה זו נועדה לבדוק את שליטתם של התלמידים בהפקת משמעות מטקסט כתוב ללא כל תיווך חיצוני. הקראת הנוסחים במקרה כזה עשויה להשפיע על המדידה ולהוביל למסקנות לא תקפות.

למרות האמור מעלה, בנוגע לתלמידים **הזכאים לתמיכה מתוכנית השילוב ולומדים בכיתות רגילות** – על בית הספר להפעיל שיקול דעת באשר ליכולתם של תלמידים אלו להשתתף בהערכה ללא התאמות. רבים מהם יכולים להשתתף בהערכה ללא צורך בהתאמות מיוחדות, ואחרים זקוקים למענים ייחודיים, שאותם אפשר להציע לתלמידים אלו במסגרת כיתות האם ובתנאי כי לא נוצרת הפרעה למהלך ההעברה התקין של ההערכה עבור יתר התלמידים בכיתה. להלן רשימה של התאמות אפשריות:

- תלמיד כבד שמיעה או חירש – כתיבה על הלוח של הוראות הניתנות בעל פה.

- תלמיד עם מוגבלות בראיה – קריאה במחברת בעלת אותיות מוגדלות. יש למלא את פרטי התלמיד בטופס המקוון.
 - תלמידים עם עיוורון – על בית הספר לפנות ישירות לראמ"ה בדוא"ל rama@education.gov.il עד לתאריך 18.11.2021 לשם קבלת מענה אישי מותאם.
 - תלמיד שנעזר בסייעת צמודה במהלך יום הלימודים בבית הספר – התלמיד רשאי להשתתף בהערכה כאשר הסייעת לצדו. יש למלא את פרטי התלמיד בטופס המקוון.
 - במקרים חריגים, שבהם התלמיד לא נעזר בסייעת צמודה, אך הוא זקוק לנוכחות קרובה במהלך ההערכה של מורה/סייעת המוכרת לו או שהתלמיד אינו יכול להשתתף בהערכה בתנאים המוצעים – על בית הספר לפנות ישירות לראמ"ה בדוא"ל rama@education.gov.il עד לתאריך 18.11.2021 לשם קבלת מענה אישי מותאם.
- חשוב לזכור כי ציוניהם של התלמידים הזכאים לתמיכה מתוכנית השילוב ושל עולים חדשים (המצויים בארץ בין שנה אחת לשלוש שנים) לא יכללו בממוצע הכיתתי והבית-ספרי וידווחו בדוח בנפרד. לצורך עיבוד הנתונים, מידע על תלמידים הזכאים לתמיכה מסל השילוב (אישי ומוסדי) יתבסס על הרישומים במערכות המשרד נכון לתאריך 30.11.2021.

לפירוט ההתאמות הניתנות במסגרת ההערכה, ראו הוראה "[התאמות לתלמידים במבחני המיצ"ב](#)".

ח. **מתן הסבר מקדים לתלמידים לגבי מטרות ההערכה:** חשוב מאוד להסביר לתלמידים מראש את מטרות ההערכה ואת חשיבות שיתוף הפעולה שלהם. יש לציין בפניהם כי **לא יינתנו לתלמידים ציונים אישיים** ובית הספר לא יקבל משוב על ביצועיהם הפרטניים, אלא רק משוב על ביצועי הכיתה כמכלול. כדאי להסביר להם שמניתוח הממצאים בית הספר יוכל ללמוד על נקודות חוזק ועל נקודות חולשה ומהן יוכל להסיק כיצד לשפר את ההוראה בעתיד.

חשוב להרגיע את התלמידים ולהשרות אוירה נינוחה תוך גיוסם לבצע כמיטב יכולתם. הפעלת לחץ על התלמידים תפגע במטרותיו ולא תאפשר, ממילא, סיוע לסגל הפדגוגי ולמורים לשפר את ההוראה והלמידה.

ט. **כלי הכתיבה המותרים לשימוש:** את התשובות יש לכתוב **בעיפרון או בעט**, לפי בחירת התלמיד. **מותר** לתלמידים להיעזר בעטי סימון זוהרים ("מרקרים") ככלי תומך לקריאת טקסטים, ואולם כתיבת התשובות בעט סימון זוהר במקום בעט או בעיפרון **אסורה**.

י. **סיום לפני תום הזמן:** בית הספר מתבקש לקבוע אם תלמידים שסיימו את ההערכה לפני תום הזמן יישארו בכיתה או ייצאו. חשוב לעדכן במדיניות זו את כל המורים הנוכחים בכיתות בעת ההערכה ואת המשגיח האחראי. אם הוחלט שהתלמידים יישארו בכיתות, המלצתנו היא שמורי הכיתות המשתתפות בהערכה יכינו מראש חומרים לעבודה עצמית המיועדים לתלמידים שסיימו את ההערכה לפני תום הזמן, כך שיוכלו להישאר בכיתות בלי להפריע לתלמידים האחרים.

בית הספר מתבקש למלא טופס מקוון (שהקישור אליו מופיע בהודעת הדוא"ל שנשלחה אליך) ובו פרטים הנדרשים לקראת הערכות להעברת ההערכה. לשאלות בנושא מילוי הטופס המקוון ולשאלות בנושא הערכות להערכה החיצונית והעברתה בבית הספר אפשר לפנות לחברת "טלדור" (הזכיינית לתפעול ההערכה) בטלפון: 100-501-599-1 שלוחה 1 או באמצעות הטופס המקוון (בלשונית "צור קשר").

בנושאים אחרים אפשר לפנות למשרדי ראמ"ה בטלפון: 073-3937777, או בדוא"ל: rama@education.gov.il. להבהרות הנוגעות לתכנים המתוארים במפרטים יש לפנות למערך הפיקוח המקצועי על הוראת השפה (המפמ"רים והמדריכים).

כדי שנוכל להיערך באופן מיטבי, אנו מבקשים ממך למלא את הטופס המקוון ולאשרו

עד לתאריך 18 בנובמבר 2021, י"ד בכסלו תשפ"ב.

אי-הקפדה על מילוי הטופס תגרום לשיבושים בהיערכות, לעיכובים ולא-דיוקים בהפקת הדוח הבית-ספרי.

לבקשות מיוחדות מבעוד מועד לגבי ההשתתפות בהערכה אנו מבקשים לפנות לראמ"ה בדוא"ל rama@education.gov.il לא יאוחר מתאריך 18.11.2021 (מועד סוף איסוף הנתונים). לגבי אירועים או מקרים חריגים שחלו בסמיכות ליום ההערכה או שחלו באותו היום, אנו מבקשים לפנות לראמ"ה בדוא"ל rama@education.gov.il בהקדם ובסמוך למועד ההערכה, ולא יאוחר משבועיים לאחר האירוע.